

Leren en toetsen tegelijk

Geschiedenis leren met de SALT-methode

Een actueel geluid binnen het moderne Nederlandse onderwijs is dat het last heeft van een doorgeslagen toetscultuur. Een van de alternatieven hiervoor zou de 'Student Assessment Learning Together' (SALT)-didactiek kunnen zijn. Deze methode is gebaseerd op een succesvolle pilot in de lerarenopleiding geschiedenis en gaat over gesprekken met je leerlingen over historische inhoud.

Bas van der Meijden is lerarenopleider geschiedenis. **Rina Schultink** is lerarenopleider economie. Beiden bij hogeschool Windesheim. **Daan van Leeuwen** is redacteur van Kleio.

Dit artikel is geschreven naar aanleiding van de workshop 'Student Assessment Learning Together' (SALT) tijdens de Onderwijsdag Windesheim (2020). De workshop SALT werd verzorgd door Bas van der Meijden, docent aan de lerarenopleiding geschiedenis, samen met drie van zijn studenten. De essentie van SALT is om studenten meer regie te geven over het toetsingsproces en Bas heeft hiermee afgelopen jaar enkele pilots gedraaid. SALT kent een relatief eenvoudige werkwijze waarin studenten actief aan de slag gaan met het gegeven onderwerp voor die weken. Met enige aanpassing of aanvulling kan deze werkwijze ook in het voortgezet onderwijs ingezet worden om het zelfregulerend vermogen van leerlingen te ontwikkelen.

Laatste moment

Vraag een willekeurige docent in het hoger of het voortgezet onderwijs naar het moment waarop de meeste leerlingen beginnen te leren. Het antwoord zal vaak luiden: op het laatste moment en alleen als het voor een toets is. Terwijl je met je onderwijs eigenlijk wilt dat leerlingen eerder beginnen met leren en dat vanuit een intrinsieke motivatie doen. Op zoek naar manieren om hier verandering in te brengen, vergeleek Bas het leerproces van leerlingen met het gedrag van mensen buiten school. Hoe komt het dat docenten vaak heel hard werken, terwijl hun loon niet stijgt en ze ook geen cijfers krijgen? Het antwoord zou weleens te maken kunnen hebben met het feit dat leren en toetsen alleen op school zo strikt gescheiden

STUDENT ASSESSMENT LEARNING TOGETHER (SALT)

ONDERWIJS DMV VAN ASSESSMENTS DIE ALS LES EN TOETS GELDEN

WEKELIJKSE TAKEN STUDENT

WINDESHEIM (in de klas)
6. Deelnemen aan het assessment

WINDESHEIM (buiten de klas)
5. Stof leren voor het echte assessment
4. Assessment in je groepje voorbereiden: proefassessment

THUIS

3. Antwoorden uploaden op de ELO
2. Opdrachten maken (beheersen en toepassen)
1. Handboek lezen

TAKEN DOCENT

4. Scores verwerken (Excel)
3. Assessment afnemen en scoren

2. Toetsmatrix assessment maken (Word)

1. Opdrachten ontwerpen voor ELO

Links: Een overzicht van de taken van de student en de docent bij SALT.

is. Het leren buiten school bestaat voor een groot deel uit dingen uitproberen en vervolgens kijken of dat ook het gewenste resultaat oplevert. Het is iets wat elke docent eigenlijk dagelijks doet. En dat alles zonder toetsen. Vanuit die gedachte heeft Bas geprobeerd om onderwijs zo te organiseren dat lesgeven en toetsen niet meer worden gescheiden. Hij noemt het 'Samen Toetsend Leren' door middel van assessments die zowel toets als verdiepende les zijn. Of in het Engels: Student Assessment Learning Together (SALT).

De SALT-methode

Via een inspirerend filmpje van Ron Berger over *Student-Engaged Assessments* onder basisschoolleerlingen zag hij hoe leerkrachten van de basisschool de regie over het leren met succes aan de leerlingen zelf overlieten door ze steeds meer op te laten treden als *leaders of their own learning*, in lessen die zowel toets als les zijn.¹ Bas bedacht om één week introductie en acht weken lessen met 'groepsassessments' te organiseren. Iedere les is zowel een verdiepende les over de stof die studenten hebben voorbereid als een deel(toets) uit het grotere geheel van het oorspronkelijke tentamen. Deze bestaat uit het laten presenteren van wat studenten van de stof hebben opgestoken. Daarvoor is het wel nodig de klas op te delen in kleinere groepen, zodat alle studenten voldoende ruimte krijgen om te laten zien wat ze kunnen. Normaal gesproken kregen de studenten vier uur in de week klassikaal les. Na zeven weken van lessen op de opleiding volgden twee weken van toetsing. Bas besloot om alleen nog in de eerste week klassikaal les te geven. Hierin geeft hij een introductie op de lesonderwerpen, de nieuwe werkwijze voor de komende weken en worden de groepjes samen-

gesteld. In plaats van de gebruikelijke lesweken met lessen, gaan nu groepjes van studenten steeds iedere week één lesuur les volgen. De klas wordt hiertoe in vier gelijkwaardige groepen verdeeld. Voorafgaand aan het geplande lesuur bereiden de studenten thuis de lesstof voor uit het handboek en maken ze opdrachten, die ze vervolgens individueel via de ELO inleveren. Bas houdt zo zicht op de voortgang van de individuele studenten en kan ook controleren of studenten 'meeliften' op de uitwerkingen van hun klasgenoten. De uitwerkingen geven Bas bovendien zicht op de inzichten over de lesstof van de groepjes en zo kan hij de les die daarop volgt naar behoefte aanpassen. Op school komen de groepjes bij elkaar om eerst samen te leren: met én van elkaar. Ze nemen de leerstof gezamenlijk door, presenteren de stof vast aan elkaar bij wijze van proefassessment en spreken opdrachten door. Daarop volgt het fysieke lesmoment waarin het groepje deelneemt aan de ►

¹ Berger, R., Rugen, L., Woodfin, L., & Education, E. L. (2014). *Leaders of their own learning: Transforming schools through student-engaged assessment*. John Wiley & Sons.

overzicht in Excel. Per les en per student houdt hij de absentie en de scores bij, voor de duidelijkheid uitgewerkt in verschillende kleurtjes en hoofd- en kleine letters. Volgens de cesuur bepaalt hij uiteindelijk het eindoordeel. Dit overzicht is in principe alleen voor de docent zelf bedoeld. Immers, de studenten horen wekelijks hun feedback. Het is ook nog niet voorgekomen dat een student naar aanleiding van het eindoordeel inzage wilde hebben in Bas' administratie, maar dit kan natuurlijk wel.

Studenten laten weten dat ze meer autonomie over hun leerproces ervaren en dat ze zich gestimuleerd voelen om te reflecteren op hun leerproces. De meerderheid van de studenten voelde zich 'intellectueel uitgedaagd' door hun docent, waardoor ze beter hun best deden. Het groepsproces hebben zij ervaren als 'betrokken', en als een proces waarin iedereen moest deelnemen zonder dat iemand 'achterover kon zitten'. De eerste resultaten van de pilots van afgelopen semesters zijn dus bemoedigend en Bas zal zijn pilot verder uitbreiden naar andere klassen.

SALT in het voortgezet onderwijs

Het probleem van leerlingen die het leren uitstellen tot vlak voor de toets en alleen voor een eindtoets willen werken, doet zich op alle onderwijsniveaus voor. Maar ook andere ontwerpprincipes zouden daar goed kunnen werken. Zoals het door leerlingen thuis laten voorbereiden van de theorie die tijdens de les in de vorm van een assessment wordt getoetst en verder wordt verdiept. Dit is een vorm van 'flipping the classroom' die je vaker in het onderwijs ziet. En ook het principe dat leerlingen zich eerst in groepjes voorbereiden op de les, kan in het voortgezet onderwijs krachtig werken. Iedereen weet dat je veel kunt leren van het uitleg-

gen van stof aan anderen. Daarvoor biedt SALT de mogelijkheid. Verder biedt de methode de mogelijkheid om het onderwijs elke les gezamenlijk te evalueren. Omdat je elke les groepsgewijs leerlingen stof laat presenteren en zinvol laat toepassen in betekenisvolle contexten, kun je leerlingen elke les laten ervaren wat je aan de stof hebt (zolang de toepassingen tenminste zinvol zijn). En kun je ook met de groep evalueren hoe zij gezamenlijk en individueel presteren, in hoeverre ze elkaar kunnen helpen, en kun je ze leren om in toenemende mate zelf te beoordelen of zij aan de eisen voldoen of niet. Het biedt de mogelijkheid tot een veel democratischer onderwijspraktijk, waarin je samen werkt aan wat je als kwaliteit beschouwt en elke les een mogelijkheid wordt voor leerlingen om te laten zien wat ze kunnen. En dus niet alleen maar schriftelijk aan de eind van een hoofdstuk. ■

Dit artikel is gebaseerd op een eerder verschenen artikel in *Factor D*, kwartaalblad voor het economie-onderwijs en zijn didactiek (38-1, 2020) en een interview dat daarop volgde.

Meer weten?

Bekijk de uitlegvideo over SALT en de voorbeeldles over Luther en Erasmus van Bas van der Meijden via de QR-code. Of ga naar tinyurl.com/K4SALT. Vragen stellen aan Bas kan ook, mail naar SJ.vander.Meijden@windesheim.nl.